

Fodor E., Șesan T.E.: *Fitopatogeni în ecosistemele forestiere*. București, Editura Universității din București, 2014, 647 p., 155 fig., 15 pl., 19 tab., 1487 ref. bibl.

Recent, literatura românească referitoare la fitopatologia forestieră s-a îmbogățit cu o lucrare remarcabilă: “Fitopatogeni în ecosistemele forestiere”, elaborată de două specialiste recunoscute din domeniul fitopatologiei, respectiv de Ecaterina Fodor – conferențiar în cadrul Facultății de Protecția Mediului a Universității din Oradea și Tatiana Eugenia Șesan – profesor la Facultatea de Biologie a Universității din București.

Realizată din dorința autoarelor de a sintetiza cunoștințele actuale referitoare la bolile plantelor lemnoase forestiere din Europa Centrală și de Sud-Est (inclusiv România), lucrarea reprezintă întâi de toate o excelentă introducere în domeniul fitopatologiei, dar și o succintă analiză a situației principalelor agenți patogeni care au afectat și afectează pădurile din spațiul geografic menționat, atrăgând totodată atenția asupra dezvoltărilor mai recente din domeniul fitopatologiei forestiere, precum bolile complexe și cele emergente. Tratarea întregii problematice denotă o înțelegere profundă a rolu-

lui ecologic (multiplu și deosebit de important) pe care îl au patogenii în ecosistemele forestiere și o dorință puternică de a-l convinge pe cititor de importanța biodiversității (inclusiv a biodiversității microorganismelor) în asigurarea unei rezistențe sporite a ecosistemelor forestiere la boli și dăunători.

Volumul este structurat în două părți: “Studiul agenților care produc boli ale arborilor” (partea I) și „Micologie și fitopatologie aplicate” (partea a II-a). Partea I cuprinde șase capitole: noțiuni generale despre agenții patogeni (inclusiv o prezentare, posibil pentru prima dată în literatura română, a conceptului de sănătate a ecosistemului forestier), ecologia populațiilor de fitopatogeni – structură și dinamică, metodele de ținere sub control a fitopatogenilor forestieri, grupele taxonomice de agenți fitopatogeni (după clasificările valabile la ora actuală), grupele funcționale de organisme fitopatogene în ecosistemele forestiere și fiziopatiile sau bolile provocate de factori abiotici. În partea a doua a lucrării sunt prezentate metodele de studiu în micologie și fitopatologie (capitolul 7), efectuarea observațiilor microscopice (capitolul 8), metodele cantitative utilizate în fitopatologie (capitolul 9) și principalele grupe de agenți fitopatogeni (capitolul 10).

Lucrarea este completată de un glosar (ce conține peste 1500 termeni științifici) menit să faciliteze înțelegerea textului care este scris la un nivel elevat, adresându-se în primul rând celor ce vor să se specializeze în fitopatologie (studenți, masteranzi, doctoranzi, cercetători). Pentru practicieni este de interes în special ultimul capitol, unde sunt descrise simptomele unora dintre bolile cu care se întâlnesc în solarii, pepiniere, plantații sau arborete, dar și măsurile de prevenire a bolilor și de combatere a agenților patogeni.

Rod al unei documentări foarte temeinice asupra dezvoltărilor de ultimă oră din numeroase domenii conexe (microbiologie, micologie, genetică, taxonomie, ecologie etc.) și scrisă într-un stil clar, lucrarea îl invită pe

cititor, la fiecare pas, să aprofundeze aspectele prezentate, mergând la sursele bibliografice citate în lucrare și îi oferă o călătorie intelectuală utilă și agreabilă în interesanta lume a microorganismelor și a relațiilor lor cu plantele.

Rákosy L.: Fluturii diurni din România. Cunoaștere, protecție, conservare. Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2013, 352 p., 32 fig., 49 pl., 227 ref. bibl.

Autorul, László Rákosy, specialist recunoscut pe plan național și internațional în domeniul lepidopterologiei, este profesor universitar la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și profesor invitat la alte instituții de învățământ superior din Europa.

Cartea a fost elaborată cu gândul de a contribui la “creșterea numărului celor interesați de fluturi, a celor dornici să participe ca voluntari la diversele acțiuni de monitorizare a speciilor din România și la schimbarea mentalității că orice “omidă” care se târăște trebuie strivită sub talpa piciorului, considerând-o dăunătoare.”

Pentru atingerea obiectivului menționat, autorul a structurat cartea în trei părți: generalități despre fluturi, lista taxonomică a fluturilor

diurni din România și prezentarea speciilor. În partea generală (30 pag.) se prezintă un scurt istoric al dezvoltării lepidopterologiei în România, elemente de morfologie a fluturilor, numele acestora, caracterele luate în considerare pentru determinarea fluturilor, stadiile de dezvoltare, dușmanii naturali, mediile de viață, realizarea unei colecții de fluturi și păstrarea ei, monitoringul fluturilor diurni, legislația referitoare la protecția și speciilor de lepidoptere etc. Lista taxonomică (12 pag.) cuprinde denumirile științifice ale celor 203 specii de fluturi diurni, grupate pe genuri, subfamilii, familii și superfamilii. În partea a 3-a, pentru fiecare specie sunt prezentate informații referitoare la taxonomie, diagnoză, habitat, biologie (inclusiv fenologia, reprezentată grafic), protecție, conservare și răspândire (inclusiv o hartă a arealului pe teritoriul României), precum și imagini din natură ale adultului (frecvent și ale altor stadii de dezvoltare). În planșele din lucrare, pentru fiecare specie sunt prezentate imagini în mărime naturală ale exemplarelor preparate (mascul și femelă, văzute ventral și dorsal), prin săgeți fiind indicate caracterele ce se iau în considerare la determinare.

Lucrarea cuprinde și un glosar de 94 termeni științifici care facilitează înțelegerea textului și de către cei începători în studiul insectelor, cartea adresându-se în primul rând celor care vor să înceapă studiul fluturilor diurni. În același timp, ea este de un real folos și lepidopterologilor cu experiență, în măsura în care doresc să cunoască situația fluturilor din România în ceea ce privește răspândirea, protecția și conservarea lor.

Tipărită în condiții grafice de excepție, într-un format practic pentru utilizarea pe teren (15 x 21 cm) și cu coperti cartonate, cartea este cel mai bun produs de profil disponibil în limba română, cu nimic mai prejos decât lucrările similare din străinătate. Ea constituie un reper în producția de carte din România și va fi un instrument util pentru educația ecologică a tinerelor generații de la noi.

Nicolai Olenici

Candrea Bozga Șt.B., Indreica A.V., Lazăr G. : Flori din pădurile României. Editura Green Steps, Brașov, 2013, 496 p. ISBN 978-606-8484-30-3.

Cunoașterea florei ierboase a pădurilor este de o mare importanță științifică și practică, începând cu activitățile de caracterizare și clasificare a tipurilor de pădure, de stațiuni și de habitate forestiere și continuând cu cele de inventariere și conservare a biodiversității, respectiv management al ariilor naturale protejate.

Cartea „Flori din pădurile României” este nu numai un ghid ilustrat de recunoaștere a speciilor de plante din flora ierboasă a pădurilor din spațiul românesc, ci și un ghid practic de cunoaștere a speciilor caracteristice pentru tipurile de habitate de pădure și a celor indicatoare a condițiilor staționale din ecosistemele forestiere.

Colectivul de autori este constituit din specialiști cu solide cunoștințe de botanică forestieră și cu o îndelungată experiență practică în domeniu, de la taxonomie, fitosociologie, floră indicatoare, până la tipologie stațională și forestieră sau inventarierea și caracterizarea habitatelor de importanță comunitară. Dr. ing. Ștefan Bogdan Candrea Bozga deține un doctorat în utilizarea mijloacelor moderne pentru caracterizarea și cartarea stațiilor și a vegetației forestiere și lucrează de peste 10 ani în amenajarea pădurilor și în proiecte de inventariere, descriere, cartare și evaluare a stării de conservare a habitatelor, în cadrul firmei Forest Design SRL. Dr.

ing. Adrian Victor Indreica este specializat în botanică, fitosociologie și fitogrografie, de 15 ani cadru didactic la Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestiere din cadrul Universității Transilvania din Brașov și autor al numeroase studii și cercetări floristice, fitosociologice și tipologice. Ing. Gabriel Lazăr este un pasionat cercetător al florei pădurilor României încă din timpul facultății, are o experiență de peste 20 de ani în amenajarea pădurilor, iar în prezent este șeful colectivului de amenajarea pădurilor de la Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare din Brașov a Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice.

Lucrarea publicată este rodul a peste cinci ani de muncă, perioadă marcată de nenumărate deplasări în teren pentru a surprinde plantele în momentele de exprimare maximă a caracterelor de diagnoză și acoperă întreaga diversitate de ecosisteme forestiere din spațiul românesc: de la zăvoaiele și galeriile de plop și sălcii din Lunca și Delta Dunării, până la pădurile și rariștile de rășinoase de pe crestele Carpaților, trecând prin silvostepa dobrogeană, pădurile specifice regiunilor de câmpie, dealuri, podișuri și munți joși și mișlocii.

Autorii prezintă 452 de specii de plante – 11 specii de mușchi, 24 specii de ferigi și 417 specii de spermatofite – atât prin planșe ale plantelor în ansamblul lor și, de cele mai multe ori, detalii ale florilor, cât și printr-o prezentare-text succintă a caracteristicilor morfologice, corologice, ecologice și de utilizare ale acestora. Au fost incluse în lucrare specii indicatoare ale condițiilor staționale, specii caracteristice tipurilor de pădure și de habitate forestiere, specii endemice, rare, periclitare sau care beneficiază de un statut de protecție la nivel național sau european și speciile cel mai frecvent întâlnite în ecosistemele forestiere. Prezentarea plantelor este făcută în funcție de culoarea predominantă a florilor (la spermatofite), a capsulelor (la briofite) și a sporangilor (la pteridofite), acestea fiind grupate în 6 categorii de culori – culori care sunt evidențiate pe fiecare pagină și sunt vizibile pe cotorul cărții, un aspect care face

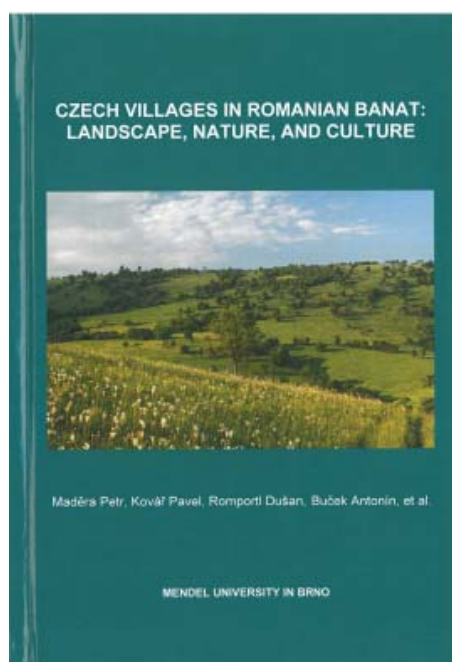
foarte facilă utilizarea ghidului în teren. Prin numărul de specii abordate și prin aspectele acoperite, această lucrare este cea mai amplă apărută până în prezent în literatura de specialitate românească.

În capitolele următoare ale lucrării (cap. 3-7) sunt prezentate speciile endemice, protejate la nivel național sau internațional și cele incluse în „Cartea roșie a plantelor vasculare din România”, speciile caracteristice pentru tipurile de habitate forestiere – naționale și cele de interes comunitar, speciile indicatoare pe tipuri de pătură ierboasă și formații forestiere, zonele de răspândire a speciilor rare și speciile care prezintă variabilitate a coloritului florilor. Apariția unei astfel de lucrări în literatura de specialitate din țara noastră era foarte necesară, cu atât mai mult cu cât de la foarte apreciată lucrare „Flora indicatoare din pădurile noastre” (Beldie și Chiriță 1967) nu au mai fost publicate lucrări similare, cu un asemenea conținut informațional și calitate a prezentării.

Lucrarea este utilă în primul rând specialiștilor care lucrează în diferite domenii silvice - amenajarea pădurilor, certificarea pădurilor, inventarul forestier național, inventarierea și cartarea habitatelor forestiere de interes național sau comunitar, conservarea biodiversității pădurilor, managementul ariilor naturale protejate, studenților (silvicultori, biologi, geografi) dar și celor care îndrăgesc natura, în general, și pădurea, în special, și care doresc să o cunoască și să o înțeleagă mai bine.

Maděra P., Kovář P., Romportl D., Buček A. et al.: Czech villages in Romanian Banat: landscape, nature, and culture. Mendel University in Brno, 2014. 348p. ISBN 978-80-7375-960-5

Lucrarea „Satele cehe din Banatul românesc: peisaj, natură și cultură”, publicată în limba engleză, în anul 2014, sub egida Universității Mendel din Brno - Republica Cehă, a fost elaborată de către un grup multidisciplinar de cercetători cehi, pe baza rezultatelor obținute în

cadru proiectului „Crearea și dezvoltarea unei echipe multidisciplinare în domeniul ecologiei peisajului”, finanțat prin Programul Operațional pentru Educație și Competitivitate, din contribuția Uniunii Europene și bugetul de stat al Republicii Ceha.

Autorii lucrării, în număr de 46, cu specializări diverse – geologi, geografi, pedologi, climatologi, biologi, silvicultori, agronomi, horticultori, arhitecți, sociologi etc., care au acoperit principalele componente ale peisajului, provin de la 10 instituții de prestigiu din Republica Cehă, dintre care enumerăm: Universitatea Mendel din Brno (Facultatea de Silvicultură și Tehnologia Lemnului, Facultatea de Agronomie, Facultatea de Horticultură), Universitatea pentru Științele Vieții din Praga, Universitatea Tehnică din Praga, Universitatea Charles din Praga, Universitatea Palacký din Olomouc, Universitatea din Hradec Králové, Institutul de Cercetări pentru Peisaj și Spații Verzi Silva Tarouca din Průhonice, Administrația Parcului Național Podyjí.

Cercetările au vizat o zonă din Munții Locvei - sud-vestul Munților Banatului, colonizată cu etnici cehi după anul 1820, când Dunărea constituia frontiera militară dintre imperiile Habsburgic și Otoman. Este vorba

de o suprafață de cca. 38 000 ha, ce include localitățile Sfânta Elena, Gârnic, Ravensca, Bigăr, Eibenthal și Șumița, considerată ca fiind o zonă model pentru a studia modificările produse de-a lungul ultimelor două secole la nivelul diferitelor componente ale cadrului natural, vegetației și utilizării terenului, precum și modul de reflectare a acestora la nivelul peisajului.

Lucrarea are un caracter monografic, iar scopul ei îl constituie studierea și înțelegerea modului de funcționare a peisajului cultural tradițional păstrat în zona satelor locuite de cehi din sud-vestul Banatului. Sunt vizate, printre altele, următoarele obiective principale: (i) evaluarea măsurii în care formele de utilizare tradițională extensivă a resurselor afectează biodiversitatea peisajului, (ii) evaluarea modului în care modificările socio-economice accelerate recente pot afecta caracteristicile peisajului, (iii) evaluarea modului în care experiența și cunoștințele acumulate în ultima perioadă ar putea fi utilizate în restaurarea biodiversității peisajului afectat de metodele socialiste de utilizare a resurselor locale.

Cartea este structurată în 7 capitole care acoperă elementele definitorii ale peisajului teritoriului studiat. Primul capitol (24 pagini) prezintă așezarea geografică și factorii fizico-geografici și biogeografici ai zonei de studiu. Cel de al doilea capitol, intitulat „Oameni în peisaj” (66 p.) tratează, pe baza unor bogate informații bibliografice și a datelor colectate din teren, istoria localităților și modul de interacțiune a comunităților cu peisajul. Sunt tratate aspecte precum istoricul și contextul colonizării cu etnici cehi a teritoriului studiat, înființarea, dezvoltarea și evoluția demografică a localităților, sunt prezentate ocupațiile, obiceiurile și relațiile cu celelalte comunități etnice din zonă și cu autoritățile, precum și modul în care comunitățile nou create au modificat peisajul natural al zonei. Elementele caracteristice cehe - arhitectura tradițională, urbanismul, moștenirea culturală cehă, probleme în conservarea moștenirii culturale ocupă un loc important și chiar și soiurile de arbori fructi-

feri utilizați de comunitățile cehe beneficiază de atenție.

Capitolul al treilea (15 p.) este dedicat prezentării materialului geoinformatic și metodei de lucru utilizate pentru generarea bazelor de date spațiale referitoare la acoperirea diferitelor tipuri de terenuri. Prezentarea și caracterizarea principalelor tipuri de biotopuri (grupe de habitate) inventariate pe teritoriul studiat - păduri, tufărișuri, stâncării, livezi, pajiști și fânețe, zone umede și izvoare, comunități ierboase liniare din lungul drumurilor, terenuri abandonate, terenuri arabile, așezări umane, este realizată în capitolul 4 (31 p.). Pajiștile sunt tratate în capitolul 5 (57 p.), din diferite perspective: ca analiză floristică a zonei studiate comparativ cu a unei zone similare din Carpații Albi, Republica Cehă, sau prezentarea diferitelor tipuri de pășunat și a influenței acestora asupra diversității floristice. De asemenea, abandonarea terenurilor arabile și consecința acestui fenomen asupra biodiversității comunităților de plante, diversitatea formicidelor și a plantelor în pajiștile calcaroase sau prezența coleopterele din pajiști sunt alte aspecte de interes ce-și găsesc locul în acest capitol.

Pădurile sunt tratate în capitolul 6 (50 p.). Observațiile și datele culese au permis o caracterizare a acestora sub raportul compoziției floristice a tipurilor de pădure prezente în zona de studiu, o analiză a structurii și gospodăririi arboretelor tratate în regim crâng, o analiză comparativă a diversității păturii ierboase, în fâgete gospodărite în regimul codru și regimul crâng, precum și un studiu asupra coleopterele din păduri.

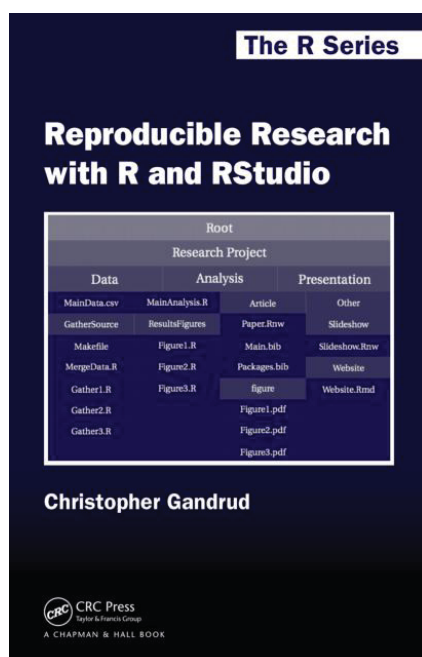
Cel mai amplu capitol al cărții (80 p.) este dedicat peisajului, autorii caracterizând peisajul zonei locuite de etnici cehi din diferite perspective. Sunt abordate aspecte precum: modificarea structurii originale a peisajului ca urmare a abandonării practicilor tradiționale de utilizare a terenului și a apariției unor noi, cum ar fi fermele de turbine eoliene, însoțită de pierderea unor habitate și a speciilor de plante și animale asociate acestora, descrierea și car-

tarea tipurilor de biogeocenoze în acord cu sistemul de clasificare elaborat pentru teritoriul fostei Cehoslovacii de către Zlatnik și col. (1976) sau proiectarea unei rețele ecologice locale.

Lucrarea reprezintă un bun exemplu de cercetare multidisciplinară a unui teritoriu la diferite scări, inclusiv a peisajului: organizarea cercetărilor, problematică abordată, planificarea lucrărilor, colectarea datelor și informațiilor, prelucrarea și analiza datelor sau publicarea rezultatelor. Pe de altă parte, monografia constituie o valoroasă și completă sursă de informații cu privire la teritoriul locuit de comunitățile cehești din sud-vestul Banatului. Prin importanța și actualitatea subiectului tratat, prin abordarea multidisciplinară a cercetărilor, prin bogăția și ineditul informațiilor prezentate, cartea poate constitui o referință pentru cercetări similare, la nivel de peisaj.

Iovu-Adrian Birș

Gandrud, Ch.: *Reproducible research with R and RStudio*. Chapman and Hall/CRC, 2013. 294 p., ISBN 9781466572843.

Reproductibilitatea este un aspect esențial al oricărei cercetări, iar odată cu evoluțiile în materie de software – inclusiv statistic, devine prezentă în mod concret în actul final al publicării. Conceptul este introdus la începutul cărții, după o preluare din știința calculatoarelor și statistică, conform căreia prezentarea unei cercetări constituie partea de “reclamă (advertising)”, cercetarea propriu-zisă fiind reprezentată de date, respectiv de mediul de programare și codul asociat utilizate. Reproductibilitatea presupune astfel disponibilitatea datelor și a codurilor sursă folosite în prelucrarea datelor, astfel încât oricine este interesat să poată relua în totalitate cercetările prezentate. Practica aceasta este una ce tinde să se extindă, unele reviste deja încurajând autorii să publice codul care a implementat analiza datelor sau lăsând co-editorilor libertatea de a cere acest lucru (de exemplu, *Biometrics* – revistă a Societății Internaționale de Biometrie sau *Ecology* – a Societății Ecologice din America).

Lucrarea “Reproducible research with R and RStudio” descrie și exemplifică modul în care cercetarea (în sensul de mai sus) se poate îmbina dinamic cu prezentarea rezultatelor prin utilizarea unor instrumente disponibile în aplicația de prelucrare statistică R, folosind mediul integrat de dezvoltare RStudio. Ea include 14 capitole, structurate în patru părți: o primă parte cu un caracter introductiv (4 capitole), a doua parte care abordează colectarea și stocarea datelor (3 capitole), cea de-a treia dedicată analizei și obținerii rezultatelor (3 capitole), ultima parte fiind rezervată modalităților de prezentare a documentelor, precum și concluziilor finale.

Partea întâi prezintă informații de bază referitoare la ceea ce înseamnă reproductibilitatea, inclusiv schema logică după care aceasta se poate conduce, cu aplicații pentru R/Rstudio și pentru biblioteca `knitr`, cea mai importantă din acest punct de vedere. Între argumentele enumerate pentru o utilizare a acestor instrumente, figurează: o comunitate de utilizatori foarte activă, interactivitate cu aplicația pe

bază de cod și posibilitatea integrării acestuia cu text, astfel încât la final să poată fi generat un document care include text/comentarii și rezultate (tabele, figuri). RStudio nu este un mediu exclusiv R, ci poate fi utilizat și pentru alte limbaje (C++, JavaScript), incluzând și sisteme de control a versiunilor (Git, SVN). Informațiile pentru fiecare din cele trei stadii dintr-o analiză reproductibilă – colectarea datelor, analiza acestora și prezentarea rezultatelor – sunt prezentate detaliat și însoțite de numeroase sfaturi practice. Capitolul 3 este o prezentare a modului de lucru cu R, RStudio și knitr: comenzi, utilizarea interfeței sau a fluxului de date, precum și a diferitelor opțiuni existente. Ultimul capitol al primei părți se referă la gestionarea fișierelor, incluzând localizarea acestora, modul de organizare a unui proiect, principalele comenzi necesare, respectiv navigarea în RStudio.

Secțiunea a doua prezintă două dintre cele mai populare posibilități de utilizare “in cloud” – Dropbox și GitHub (cap. 5), stocarea datelor, folosirea partajată (în colaboare) a fișierelor și accesarea acestora, inclusiv a diferitelor versiuni ale lor (o caracteristică a serviciilor menționate mai sus), acestea fiind, de asemenea, exemplifi cate. Modalitățile de import al datelor în R, atât local (de pe stația de lucru), cât și de pe Internet sunt prezentate în capitolul 6; în ultimul capitol al secțiunii (7) sunt expuși diverșii pași necesari în vederea pregătirii datelor înainte de prelucrarea lor propriu-zisă (precum reformatare, redenumirea variabilelor, unirea diferitelor seturi de date, rezolvarea variabilelor duplicat).

Partea a treia exemplifică modalitățile de prezentare a analizei datelor și a rezultatelor obținute pentru cele două limbaje – LaTeX și Markdown, respectiv modul de inserare în documente al rezultatelor modelelor statistice, inclusiv tabele și figuri. Sunt furnizate modele practice de prezentare a tabelelor cu ajutorul bibliotecilor xtable și apsrtable, iar în cazul graficelor, folosirea bibliotecilor ggplot2 și googleVis.

Prezentarea documentelor din ultima parte

se concentrează mai mult pe utilizarea LaTeX, eventual susținută de intenția de a nu se suprapune cu alte volume publicate (de exemplu Xie, Y. 2013. *Dynamic Documents with R and knitr*, CRC Press). Sunt oferite detalii suficiente pentru ca cititorul să poată produce documente cu LaTeX, inclusiv teze, cărți sau rapoarte repetitive. Referirile la Markdown se concentrează pe prezentarea documentelor pe Web. Concluziile completează conținutul cărții, prezentând pe scurt modalitățile de citare și licențiere (GNU) a documentelor sau publicarea codului prin intermediul bibliotecilor R.

Cartea furnizează pașii necesari realizării unei cercetări reproductibile în mediul de programare specificat. Prezentarea este clară, ușor dezechilibrată când se prezintă soluțiile pentru cele două tipuri de limbaje utilizate - LaTeX și Markdown. Prin abordarea diferitelor aspecte legate de reproductibilitate, aceasta poate fi utilă oricărui cititori interesați de acest domeniu, chiar dacă majoritar soluțiile sunt oferite pentru R.

Marius Teodosiu

Schulte-Richtering, Ch., Regi, războaie și cocote. Baroque Books & Arts, București, 2013. 320 p., ISBN: 9786069324103

Întrebat fiind câtă pădure a pierdut România în ultimii ani, un vajnic apărător al fondului forestier și-a început expozeul spunând că în perioada dominației romane ponderea pădurilor în spațiul intracarpatic era undeva la 98% și și l-a încheiat plângându-se că nu avem un inventar forestier care să ofere cifre comparabile cu cele din trecut. Care trecut? Neolitic, epoca pre-romană, romană, otomană, comunistă, post-comunistă?

Dacă unii încep să se înfurie din cauza diferenței de la 98% la douăzeci și ceva la sută (nici măcar suprafețele de referință nu sunt aceleași, doar efectul emoțional contează) eu mă înfurii doar la ideea manipulării prin date is-

torice. Așa că m-am apucat să studiez istoria și, surpriză, am dat peste „Regi, Războaie și Cocote”, o carte scrisă de Cristoph Schulte-Richter și apărută în 2013 la Editura Baroque Books & Arts.

Cartea invită la a privi istoria precum un film cu Stan și Bran. Care sa fie legătura? Tonul sugubăț în care sunt prezentate niște fapte de viață care acoperă complet gama de la gama de la eroic la frivol și de la tragic la comic. Așa cum cei doi comedianți ieșeau doar ușor amețiți – devenind mai simpatici – după ce le cădea o jumătate de zid în cap, aici citim pe nerăsuflăte despre războaie, asedii sângeroase, situații limită, toate povestite cu un haz nebun.

Cartea abundă în detalii insolite, total necunoscute publicului neavizat: de pildă rolul de mediator, în timpul celei de-a cincea cruciade, jucat de Francisc de Assisi, ce reușise să-l convingă pe sultan să retrocedeze Ierusalimul - un succes diplomatic de proporții biblice am spune astăzi, datorat unui sfânt și compromis de Biserica Catolică. Sau faptul că stupii de albine au fost folosiți ca „obuze” catapultate de către cruciații ce au asediat Niceea (stupi, capete de oameni și cadavre în descompunere,

- primele arme biologice atestate documentar) dar și de către comandantul trupelor germane din Africa de Est, Lettow-Vorbeck, aflate în război cu englezii, în 1919.

În cele 44 capitole avem câte puțin, suficient cât să ne sature, din: agonia imperiului Roman (Nero), epoca marilor migrații, perioada cruciadelor, povestea cavalerilor templieri, mitologia germanică (am înțeles ce e cu Nibelungii, nebunie totală), călătoriile lui Marco Polo, povestea tiparului, Renaștere, „Principele” și al său autor, revoluția științifică datorată lui Copernic („Pământul nu e o bomboană de supt”- cea mai plastică expresie pentru viziunea geocentrică, bună și ca slogan eco).

Apoi Reformă, Reconquista și Conquista (cucerirea Americii centrale), călătoria lui Magelan, Ivan cel Groaznic (cam de atunci ni se trage ...), Shakespeare, Războiul de 30 ani (în sfârșit, cineva a pus lucrurile cap la cap fără să plictisească), Iluminism, revoluțiile de la 1848, cu un bine-venit accent pe istoria Germaniei, (a cărei unificare a început de atunci), descoperirea Troiei (scenariul filmului Indiana Jones e mic copil), biografia lui Richard Wagner, coloniile germane și primul război mondial, republica de la Waimar, Adolf Hitler, al Doilea Război Mondial și ceea ce i-a urmat, până la ultima criza financiară din care e bine să nu fi ieșit încă (părerea mea - n.a.).

Autorul țintește și subiecte mai sensibile, tratate de istorici prin prea multă învăluire, precum cauzele economice și etice ale Reformei, consecințele acesteia asupra sistemelor politice sau rolul unor personalități într-adevăr marcante, în evoluția unor evenimente. Faptele trecutului sunt amestecate natural cu prezentul imediat, ceea ce dă o savoare inconfundabilă textului. De pildă, în primele trei pagini ale capitolului dedicat celui de-al Doilea Război Mondial datele istorice se întrepătrund cu povestea celor trei personaje-cheie din capodopera cinematografică Casablanca (Victor, Ilsa și Rick) și, har Domnului, am înțeles în sfârșit și eu intriga istorică a filmului, nu doar pe aceea amoroasă (să fie meri-

tul autorului, sau neuronul a început să învingă hormonul?)

Stilul este, așa cum am spus, sprintar, proaspăt, ai senzația că textul tocmai acum a fost pus pe Facebook de un tip pus pe șotii, ce bea o bere în fața unui laptop într-o sală de lectură (și nici nu vrei să-mi imaginez ce face în afara bibliotecii!). Asociații insolite de idei: de pildă, subtitlul capitolului destinat Renașterii sună așa: A.C. Florența - F.C. Bruges 5-0. De unde până unde? De la o sală a Palatului Ufizzi din Florența unde, pe un perete, se zbenguie, senzuală, Primăvara și Nașterea lui Venus de Boticelli, iar pe peretele opus avem opera unui flamand, arătând un „Iisus înfrigorat, pomi iernatici, chipuri supte și un grajd întunecat”. Adică jalnic, ca ipoteticul deznodământ fotbalistic.

Sau „După zburdălniciile, neglijența și dezordinea baroce, Frederic Wilhelm I a inventat așa-numitele „virtuți prusace”, punctualitatea, hărnicia, disciplina etc. Prin urmare, meritul pentru titlul de campioni europeni la fotbal în 1996 nu-i revine lui Berti Vogt, ci, fără discuție, lui Frederic Wilhelm I.” (următoarea ediție va fi, cu siguranță, și mai bogată în aluzii la fotbal).

Capitolul dedicat Revoluției Franceze se încheie sec (nu se putea ca un german să rateze ocazia): „Pe rege l-au decapitat, iar împăratul și l-au ales democratic. Popor cu simțul umorului, cel francez. Dar cu un vin nemaipomenit.”

Alte formulări, deși lapidare, scurtecircuitează esența: „barocul a fost un fel de Renaștere sărită de pe fix” în timp ce mișcarea literară „sturm und drang”, reprezentată cel mai bine prin Suferințele tânărului Werther (lui Goethe îi este dedicat un capitol distinct) se reduce la ... iluminism cu ecstasy!

Nici nu știi unde să încadrezi această carte: la exegeze? nici un caz, pentru că s-ar supăra absolut toate celelalte exegeze scortșoase, sobre și academice; poate ar merge la povestiri istorice, ceva gen Poveștile Olimpului dar acolo nu s-ar simți ea bine, deoarece cele 315 pagini acoperă două milenii și am putea spune trei continente (deși este vorba explicit doar de istoria Europei).

În fond, cartea este o superbă colecție de eseuri amuzate, despre epoci, stiluri artistice, curente filozofice, personaje cheie și procese istorice, spre deliciul și savoarea (și chiar salvarea) tuturor celor ce au văzut în istorie doar o doamnă fără vârstă, țâfnoasă, fudulă și disprețuitoare, sobră ca un catafalc.

Textul este literalmente „înțepat” pentru că, din loc în loc, trimiterile la alte capitole sunt făcute prin săgeți, ce funcționează ca legăturile unei pagini web (te și întrebi: oare originalul nu este chiar un hypertext?)

Indiferent de subiect, avem nevoie de astfel de scrieri, capabile să ne stimuleze capacitatea de a gândi sistemic, de a face asocieri, de a înțelege dinamica lucrurilor și ideilor și, cel mai important poate, de a ierta greșelile trecutului primind cu brațele deschise viitorul. Depângând trecutul nu avem cum înțelege prezentul și previziona cumva viitorul, indiferent că e vorba de păduri, șeptel, echilibru demografic sau tradiție populară.

Cred că cele spuse sunt suficiente pentru a vă trezi curiozitatea dar nu închei fără a aduce cuvenitele laude traducătorului Mihai Moroiu (merită urmărit!) și editurii Baroque, Books & Art, care scoate pe piață numai cărți una și una. Lectură plăcută!

Marian Drăgoi